

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Český jazyk, umění a kultura

Sada: 3

Číslo materiálu v sadě: 9

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Umělecká avantgarda světová

Jméno autora: Mgr. Marta Skopalíková

Předmět: Český jazyk, umění a kultura

Jazyk: čeština

Klíčová slova: výtvarné směry, architektura a hlavní představitelé, percepce uměleckého díla, literární směry

Cílová skupina: žák 3. ročník

Stupeň a typ vzdělání: 3. ročník, střední odborné

Očekávaný výstup: Žák rozumí pojmu umělecká avantgarda, má přehled o výtvarných směrech, vyjmenuje stěžejní autory z oblasti malířství, popř. architektury. Vysvětlí hlavní znaky jednotlivých směrů s pomocí zobrazených reprodukcí. Vyjádří své prožitky při percepci uměleckého díla.

Metodický list/anotace

Na základě výkladu žák získá ucelené znalosti k učivu. DUM je zaměřen především na malířství a architekturu. Při prezentaci ukázek může být dán žákům prostor pro vyjádření jejich vnímání uměleckého díla. Na internetu si žáci mohou vyhledat další ukázky výtvarných děl a diskutovat o nich.

Vytvořeno: 08. 10. 2012

Umělecká avantgarda

- moderní umělecké hnutí 1. poloviny 20. století
- odraz společenského vývoje (války, hospodářská krize)
- novátorské a originální postupy, hledání nové formy, experimenty s formou i obsahem
- mnohopohledovost, nové způsoby vnímání reality
- odmítnutí tradic (navazuje na uměleckou modernu)
- odmítnutí sociálních rozdílů, levicová orientace
- kolektivismus, spolky (na rozdíl od moderny)
- vliv Einsteinovy teorie relativity a Freudovy psychoanalýzy

Výtvarné směry a architektura

- doznívá secese (umělecká moderna)
- Francie – „kolébka avantgardního umění“

- nové výtvarné směry

- kubismus
- futurismus
- expresionismus
- dadaismus
- surrealismus
- geometrická abstrakce

architektura:

- + funkcionalismus
- + konstruktivismus

Kubismus

- ✓ Snaha zachytit trojrozměrný obraz, rozklad reality do geometrických obrazců, předmět zachycen současně z různých úhlů pohledu

Malířství:

Georges Braque (Francouz)

Pablo Picasso (Španěl)

Emil Filla

Josef Čapek

Otokar Kubín

Bohumil Kubišta

Václav Špála

Architektura: Josef Gočár – Dům U Černé Matky boží v Praze – kavárna, expozice

Sochařství: Otto Gutfreund, Pavel Janák, Josef Chochol

Obrázek č. 1

Juan Gris – portrét P. Picassa

Obrázek č. 2

Vila stavitele Bedřicha Kovařovice v Praze
pod Vyšehradem od Josefa Chochola, zahradní průčelí.

Obrázek č. 3

Kubistická keramika

Futurismus, funkcionalismus, konstruktivismus

Futurismus

- ✓ Itálie, Německo
- ✓ popření všech tradic, okouzlení technikou, snaha zachytit rychlost, pohyb, modernost

Funkcionalismus

- ✓ strohost, nové materiály (např. šarlatové cihly, železo nebo beton)
- ✓ Architekti: Le Corbusier, Adolf Loos, Ludwig Mies van der Rohe
Walter Gropius, Fr. Gahura, Vl. Karfík (oba Zlín)

Konstruktivismus

- ✓ Rusko
- ✓ technická dokonalost
- ✓ účelnost a krása hmoty

Obrázek č. 4

Le Corbusier - Centrum v Curychu - Heidi Weber Museum
Funkcionalismus

Obrázek č. 5

Vila Tugendhat, Brno, ČR. Památka Unesco
Funkcionalismus, arch. Ludwig Mies van der
Rohe

Expresionismus

- ✓ Severské země, Německo (skupina Die Brücke, Der Blaue Reiter)
- ✓ vyjádření vlastních pocitů, nitra, psychiky
- ✓ vyjadřuje zoufalství, strach, úzkost

Malířství:

Edvard Munch

Egon Schiele

Oskar Kokoschka

+ Paul Klee

Josef Váchal

Václav Špála

Rudolf Kremlička

Architektura:

- ✓ kombinace kovu, betonu a skla

Film:

- ✓ Cílem filmařů je navodit pocit hrůzy, hororové scény.
- ✓ film Zánik domu Usherů, český režisér Juraj Herz – Spalovač mrtvol

Obrázek č. 6

Expresionistický dům v Trutnově (foto Páral Matěj)

Obrázek č. 7

Graffiti v Německu připomínající Munchův obraz Výkřik, 2008 (foto Flavus Rabanus)

Obrázek č. 8

Egon Schiele, autoportrét z roku 1912

Dadaismus

- ✓ 1914 Švýcarsko, od roku 1920 Paříž
- ✓ zobrazení předmětů v nových nelogických vztazích, princip hry a náhody
- ✓ vzniká tzv. „**nový objekt**“
- ✓ použití nových technik, kombinace kresby a fotografie – využití v reklamě, koláže
- ✓ navázal na ně *pop art* 2.pol.20.st, (reklama)

Malířství:

Hans Arp (Švýcarsko,Německo)   A. Breton (Francie)

Man Ray (USA)   P. Eluard (Francie)

Max Ernst

Kurt Schwitters (Německo)

Obrázek č. 9

Kurt Schwitters – Lofty

Tate Modern Gallery - Londýn

Surrealismus

- ✓ 20. léta ve Francii
- ✓ navazuje na DADA
- ✓ vliv psychoanalýzy Sigmunda Freuda
- ✓ využití podprahového vnímání, nevědomí (sny, halucinace, deliria)
- ✓ fantazie bez logiky, obrazotvornost, asociace
- ✓ zobrazení předmětů v nových překvapivých souvislostech
- ✓ vzniká „*tzv. automatická kresba*“

Malířství:

Salvador Dalí

Joan Miró

Paul Klee

Max Ernst

Yves Tanguy

Toyen

Mikuláš Medek

Jindřich Štyrský

Jan Švankmajer

Obrázek č. 10

Muzeum Salvádora Dalího ve Španělsku

Geometrická abstrakce

Abstraktní malířství

- ✓ Vznik kolem roku 1910
- ✓ Umění je mystické, duchovní a nezávislé na umělci
- ✓ Vliv hudby
- ✓ Chybí reálný základ, důležitá je barva a tvar

Malířství:

Wassily Kandinsky

Natálie Gončarovová

František Kupka

Josef Šíma (ale reálný základ)

Obrázek č. 11

V. Kandinsky – Fuga, 1914

Literární směry

- nové literární směry:

- futurismus
- kubofuturismus
- expresionismus
- dadaismus
- surrealismus

- v české literatuře:

- spolek Devětsil
- poetismus
- surrealismus
- proletářská poezie

Odkazy:

Použitá literatura:

PROKOP, Vladimír. *Přehled světové literatury: pro výuku na středních školách*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft, 2004.

PROKOP, Vladimír. *Přehled české literatury: pro výuku na středních školách*. 1. vyd. Sokolov: O.K. - Soft, 2005.

Černá, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. 5. vyd. Praha: IDEA SERVIS, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0.

Internetové zdroje:

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Kubismus [online]. c2012 [citováno 8. 10. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Kubismus&oldid=9225808>>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Funkcionalismus [online]. c2012 [citováno 8. 10. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Funkcionalismus&oldid=9300572>>

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Konstruktivismus [online]. c2012 [citováno 8. 10. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Konstruktivismus&oldid=9032853>>

Odkazy:

Seznam obrázků:

Dostupné pod licencí GNU Free Documentation License na www:

Obrázek č. 1

GRIES, Juan. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10. 2012]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Juan Gris - Portrait of Pablo Picasso - Google Art Project.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Juan_Gris_-_Portrait_of_Pablo_Picasso_-_Google_Art_Project.jpg)>

Obrázek č. 2

AKTRON, Aktron. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10. 2012]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praha, V%³BDto%⁵88, kubistick%³A1 vila.jpg](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Praha,_V%C3%BDto%C5%88,_kubistick%C3%A1_vila.jpg)>

Obrázek č. 3

NEUVEDEN, Autor. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Kubisticke_hrnky.JPG>

Obrázek č. 4

ZH, Roland. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

[http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Z%³BCrich - Seefeld - Corbusier - Heidi Weber Museum IMG 1552.JPG](http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Z%C3%BCrich_-_Seefeld_-_Corbusier_-_Heidi_Weber_Museum_IMG_1552.JPG)>

Obrázek č. 5

FIŠER, Daniel. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10. 2012]. Dostupný na WWW:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Villa_Tugendhat-20070429.jpeg>

Odkazy:

Obrázek č. 6

PÁRAL, Matěj. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:
<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:IM005190.JPG>>

Obrázek č. 7

FLAVUS, Rabanus. *Wikimedia Commons*[online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Graffito_Condemned_to_Agony.jpg>

Obrázek č. 8

The Yorck Project: *10.000 Meisterwerke der Malerei*. DVD-ROM, 2002. [ISBN 3936122202](#). Distributed by DIRECTMEDIA Publishing GmbH. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Egon_Schiele_079.jpg>

Obrázek č. 9

Vmpearl. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:%27Lofty%27,_painted_plaster_sculpture_by_Kurt_Schwitters,_Tate_Modern.JPG>

Obrázek č. 10

SILVERSMITH, Erin. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Dali_museum.jpg>

Obrázek č. 11

www.grasstreegallery.com.au. *Wikimedia Commons* [online]. [cit. 08.10.2012]. Dostupný na WWW:

<<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fugue.JPG>>